

KADINLARIN MENOPOZ KONUSUNDAKI BİLGİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Elçin ERDOĞAN* Deniz YILMAZ**

Araştırma, kadınların, menopozla ilgili tutum, bilgi eksikliklerini ve bilgi düzeyleri ile geri plandaki karakteristikleri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla planlanmıştır.

Bulgular, kadınların aldıkları toplam bilgi puanları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Kadın hayatında menopozla (Over fonksiyonlarının sönmeye başlamasını haber veren son adet kanaması) önemli bir dönem başlar (2). Menopoz, genellikle kadınların % 50'sinde 45-50 yaşları arasında, % 20'inde 45 yaşından önce, % 25'inde 50 yaşından sonra başlar. Menopozdan önceki yıllara PREMENOPOZ dönemi (2-6 yıl), sonraki yıllarda POST MENOPOZ dönemi (6-8 yıl) adı verilmektedir.

60 yaş civarında SENIUM (ihtiyarlık) dönemi başlar (2,13, 16).

Yapılan bazı çalışmalarda evlilik, çocuk doğurma, kilo, uzun süre kontraseptif kullanımının menopoz yaşına etki etmediği fakat fazla sigara içmenin erken menopoza neden olabileceği bildirilmektedir (4).

Menopoz 4 semptomla karakterizedir:

- 1- Adet kanamasının durması
- 2- Ovaryumlarda folikül gelişmesinin durması
- 3- östrojen salgılanmasında azalma ve buna bağlı olarak
- 4- Genital traktus'u
üriner sistemi
Deri ve mukozaları
Kardio vasküler sistemi
İskelet sistemini

* E.U.Hemşirelik Yüksek Okulu Kadın Hast. ve Doğum Hemş. Öğretim Uyesi
(Yard.Doç.Dr.)

** E.U.Hemşirelik Yüksek Okulu Kadın Hast. ve Doğum Hemş. Araştırma
Görevlisi (Dr.)

Vücut ağırlığını

Memeleri, ilgilendiren trafik yakınmalar.

Over fonksiyonlarının azalması fizik semptomlara neden olmakla beraber, adet kanamasının kesilmesi fizik kapasiteyi azaltmaz (5,7,9). Bununla birlikte, menopoz emosyonel yönden bozukluk yapan bir olaydır ve psikosomatik komplikasyonlara neden olabilir (3,11,14).

Menopoz döneminde kadınların ancak % 25 cinin yakınmaları, hekime başvuracak kadar fazla, % 75 'inde ise yaşam eskisi gibi sarsıntısız sürüp gitmektedir.

Sosyal statüsü sağlam, çalışma hayatında başarılı, kişilik yapısı dengeli, yaşlılığa kendini hazırlayan kadınlarda bu dönem çok rahat ve yakınmasız geçer.

Kadınlığının, anneliğinin aileyi sorumluluklarının yitirildiğine, sosyal bağların koptuğuna inanan ve yalnızlık korkusuna kapılan kadınlarda, yakınmalar (ruhsal gerili miere bağlı olarak) daha şiddetli olabilmektedir. Kadın çevresi tarafından sempati ve hoşgörü ile karşılanarak sıkıntılar ortadan kaldırılmaya çalışılmalıdır (10,12).

Menopoz, kadın hayatında önemli bir olay olmasına karşın bu konuda çok az şey yazılmıştır. Son zamanlarda kısmen östrojen yerine kullanılan tedavi yöntemleri ile menopozal semptomların giderilmesine ilgi artmaktadır (6).

Semptomatolojiyi etkileyen psikolojik ve sosyal faktörler, menopozal semptomların etiyojisi ve menopozal sendrom konusunda yinede çok az şey bilinmektedir. Menopoz konusundaki açık bilgilerin azlığı ile efsane ve kocakarı masallarının bolluğu birbirine terstir. Bu masallar davranışlarda olumsuzluk yaratmaktadır.

Kadın, menopoz sırasında sıklıkla şuarsuzlaşır, seksle ilgisini yitirir, kadınlığının sonu geldiğinin işareti olduğuna inanır. Kadının sosyal yararlılığının ve üreme kapasitesinin sonu olan bir olay olarak kabul edilir.

Menopozda olan kadınların reaksiyonlarıyla ilgili küçük araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalarda kadınlar, menopozun doğal bir olay olduğuna inanmakla birlikte yine de bu değişiklikler konusunda dengesiz olduklarını fakat tam olarak batıl inanışları da reddetmediklerini bildirmişlerdir (6,8).

Araştırma, kadınların, menopozla ilgili tutum, bilgi eksikliklerini ve bilgi düzeyleri ile geriplandaki karakteristikleri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, tanımlayıcı ve analitik olarak planlanmıştır. Kadınların, demografik özelliklerini, menopozla ilgili tutum ve

bilgilerini saptamak üzere 26 soru içeren bir anket formu geliştirilmiştir.

Geliştirilen anket form, Ege Üniversitesi Sağlık Araştırma Uygulama ve Araştırma Merkezine poliklinik hizmeti almak için başvuran ve Fizik Tedavi-Rehabilitasyon Kliniği'nde yatan 40-65 yaş grubundaki 100 kadına Ağustos-Eylül 1986 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Verilerin analizinde, sayı, yüzde dağılımları ve χ^2 önemlilik testi ve korelasyon analiz testi uygulanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

TABLO 1 : Deneklerin Temel özelliklerine Göre Dağılımı

Temel özellikler	Sayı	
Medeni Durum		
Evli	82	82.00
Dul	16	16.00
Bekar	2	2.00
Yaş Grubu		
40 - 50	34	34.00
51 - 60	54	54.00
61 ve üstü	12	12.00
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	17	17.00
İlkokul	50	50.00
Orta-Lise	30	30.00
Yüksekokul	3	3.00
Meslek		
Ev kadını	82	82.00
Memur	12	12.00
işçi	2	2.00
Diğer	4	4.00
Gelir Durumu		
Kötü	1	1.00
Orta	70	70.00
İyi	29	29.00
Çok iyi		
Doğum Sayısı		
0	3	3.00
1 - 2	31	31.00
3 - 4	50	50.00

(Devam ediyor)

Tablo 1 (Devamı)

Temel özellikler	Sayı	
5 ve üstü	16	16.00
Menopoz Durumu		
Premenopozal	26	26.00
Menopozal	20	20.00
Postmenopozal	54	54.00
Karar Verme Durumu		
Eşim	26	26.00
Ben	22	22.00
Birlikte	52	52.00
Toplam	100	100.00

Araştırma kapsamına giren deneklerin % 82'sinin evli olduğu saptanmıştır.

Deneklerin % 54'ü 51-60 yaş grubundadır.

Deneklerin okur-yazarlık oranının (% 83) Türkiye genel kadın okur-yazarlık oranına (% 48) göre yüksek bulunuşu, araştırma kapsamındaki deneklerin daha çok kent kökenli olmalarına bağlanabilir (1).

Deneklerin % 82'sinin ev kadını, % 18'inin ise herhangi bir işte çalıştığı bulunmuştur. Ev kadını oranının fazla olmasının nedeni deneklerin ileri yaş grubunda oluşlarından kaynaklanabilir.

Kadınların % 70'i orta gelir düzeyindedir.

Deneklerin ortalama doğum sayısı 2.79 olarak bulunmuştur. Bu oran Batı Anadolu'daki 2.9 olan değerle uygunluk göstermektedir (15).

Deneklerin % 54'ünün postmenopozal dönemde olduğu saptanmıştır.

Denekler % 52 oranıyla herhangi bir konuda eşleriyle birlikte karar verme durumunda olduklarını bildirmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 2' de görüldüğü gibi, kadınların tutum ile ilgili sorulardan, "diğer kadınlarla, menopoz konusunda rahatça konuşabilirim" sorusuna % 80 oranıyla en fazla evet, "menopoz hakkında bilmem gereken her şeyi bildiğim kanısındayım" sorusuna ise % 78 oranıyla en fazla hayır yanıtını verdikleri saptanmıştır.

TABLO 2 : Deneklerin, Tutum Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

S O R U L A R	Y A N I T L A R				T O P L A M	
	E V E T		H A Y I R			
	S	%	S	%	S	
1- Menopoz konusunda başkaları ile konuşmaktan utanırım.	38	38.0	62	62.0	100	100.0
2- Menopoz benim hakkında çok az şey bildiğim bir konudur.	63	63.0	37	37.0	100	100.0
3- Menopoz hakkında bilmem gereken herşeyi bildiğim kanımsındayım	22	22.0	78	78.0	100	100.0
4- Menopoz hakkında konuşmak ayıptır.	28	28.0	72	72.0	100	100.0
5- Menopoz çoğu kadının anlayamadığı, bilinmeyen bir şeydir.	63	63.0	37	37.0	100	100.0
6- Diğer kadınlarla, menopoz konusunda rahatça konuşabilirim.	80	80.0	20	20.0	100	100.0

TABLO 3 : Deneklerin, Bilgi Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

S O R U L A R	Y A N I T L A R				T O P L A M	
	B İ L İ Y O R		İ M N İ Y O R			
	S	%	S	%	S	
1. Menopozdan sonra bir kadın artık gebe kalamaz.	73	73.0	27	27.0	100	100.0
2. Menopoz süresince ateş basması yaygın bir klinik semptomdur	86	86.0	14	14.0	100	100.0
3. iştah azalması menopoz süresince 48 dk yorgundur.		48.0	52	52.0	100	100.0
4. Menopoz süresince yumurtalıklar fazla miktarda hormon salgırlarlar	26	26.0	74	74.0	100	100.0
5. Menopoz süresince kadınların çoğu 9 doktora gider.		9.0	91	91.0	100	100.0
6. Genellikle, kadınların hayatındaki 33 değişiklik menopoz 5 yıl sürer.		33.0	67	67.0	100	100.0

(Devam ediyor)

Tablo 3 (Devamı)

SORULAR	YANITLAR					
	BİLİYOR		BİLMİYOR		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	
7. Bazı kadınların menopoz süresince bir rahatsızlığı olmaz.	46	46.0	54	54.0	100	100.0
8. Menopozda, yumurtaiiklar yumurtlamayı durdurur.	67	67.0	33	33.0	100	100.
9. Kadınların menopoza girdikleri yaş ortalama 45'dir.	17	17.0	83	83.0	100	100.0
10. Menopozun erken belirtisi, adet kanamasının düzensizleşmesidir.	87	87.0	13	13.0	100	100.0
11. Östrojenlerin kullanılması genellikle menopozun belirtilerini azaltır veya ortadan kaldırır.	37	37.0	63	63.0	100	100.0
12. Bülkadınlar 55 yaşına geldiğinde menopoza girmiş olurlar.	15	15.0	85	85.0	100	100.0

Denekler en fazla, menopoz konusu ile ilgili bilgi sorularından "menopozun erken belirtisi, adet kanamasının düzensizleşmesidir" sorusuna % 87 oranıyla doğru, "menopoz süresince kadınların çoğu doktora gider" sorusuna % 91 oranıyla hayır yanıtını vermişlerdir (Tablo 3).

Tüm denekler ise bilgi sorularınının % 45.3'ünü doğru, % 54.67'sini yanlış olarak yanıtlamışlardır.

Tablo 4'de görüldüğü gibi, deneklerin menopoz durumları ile tutum sorularına verdikleri yanıtlar incelendiğinde, premenopoz, menopoz ve postmenopozdaki kadınlar en fazla altıncı soruya, % 25.40, % 25.00 ve % 28.74 oranlarıyla evet yanıtını vermişlerdir.

Premenopoz ve menopozdaki kadınlar en fazla üçüncü soruya, % 26.88 ve % 30.36 oranlarıyla, postmenopozdaki kadınlar ise dördüncü soruya % 24.84 oranıyla hayır yanıtını vermişlerdir.

Yapılan ileri analizde deneklerin, birinci, ikinci, dördüncü ve beşinci sorulara verdikleri yanıtlarla, menopoz durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=3.430$, $\chi^2=1.431$, $\chi^2=0.056$, $\chi^2=0.735$, $p > 0.05$). Üçüncü soruya verilen yanıtlarla kadınların menopoz durumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2=9.606$, $P < 0.01$). Altıncı soru-

TABLO 4 : Deneklerin, Menopoz Durumları ile Tutum Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

TUTUM SORULARI	MENOPOZ		DURUMU				TOPLAM	
	Premenopoz Evet	Hayır	Menopoz Evet	Hayır	Postmenopoz Evet	Hayır	Evet	Hayır
1. Menopoz konusunda başkaları ile konuşmaktan utanırm.	10 15.87	16 17.20	11 17.19	9 16.07	17 10.18	37 23.57	38 12.93	62 20.26
2. Menopoz benim hakkında çok az şey bildiğim bir konudur.	14 22.22	12 12.90	14 21.87	6 10.71	35 20.96	19 12.10	63 21.43	37 12.09
3. Menopoz hakkında bilmem gereken her şeyi bildiğim kanısındayım.	1 1.59	25 26.88	3 4.69	17 30.36	18 10.78	36 22.93	22 7.48	78 25.49
4. Menopoz hakkında konuşmak ayıptır.	7 11.11	19 20.44	6 9.38	14 25.00	15 8.98	39 24.84	28 9.52	72 23.53
5. Menopoz, çoğu kadının anlayamadığı, bilinmeyen bir şeydir.	15 23.81	11 11.83	14 21.87	6 10.71	34 20.36	20 12.74	63 21.43	37 12.09
6. Diğer kadınlarla menopoz konusunda rahatça konuşabilirim.	16 25.40	10 10.75	16 25.00	4 7.15	46 28.74	6 3.82	80 27.21	20 6.54
Toplam	63 100.00	93 100.00	64 100.00	56 100.00	167 100.00	157 100.00	294 100.00	306 100.00

ya verilen yanıtlarla, deneklerin menopoz durumları arasındada =0.05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2=8.205$, $p<0.05$).

Deneklerin, menopoz durumları ile bilgi sorularına verdikleri yanıtlar incelendiğinde (Tablo 5), premenopoz ve postmenopozdaki kadınların en fazla 10. soruya % 16.78, % 15.46 oranlarıyla, menopozdaki kadınların ise 2. soruya % 18.45 oranıyla doğru yanıt verdikleri saptanmıştır.

En fazla yanlış yanıtı ise premenopoz ve postmenopozdaki kadınlar, % 13.71, % 14.24 oranlarıyla 5. soruya, menopozdaki kadınlar ise % 13.14 oranıyla 4,5 ve 12. sorulara vermişlerdir.

Yapılan ileri analizde, deneklerin, bilgi sorularına verdikleri yanıtlarla, menopoz durumları arasında ızg, =0.05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Deneklerin, Aldıkları Toplam Bilgi Puanları İle, Yaş, Eğitim, Meslek, Doğum Sayısı ve Menopoz Durumlarının incelenmesi

Deneklerin, aldıkları toplam bilgi puanları ile yaş, eğitim, meslek, doğum sayısı ve menopoz durumlarının korelasyon analizleri yapılmış ve toplam bilgi puanı ile eğitim düzeyleri arasında .-215120.05 önem düzeyinde istatiksels olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.318$, $P<0.05$).Bu sonuç, toplam bilgi puanı ile tim düzeyi arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermektedir.

Toplam bilgi puanı ile yaş, meslek, doğum sayısı ve menopoz durumu arasında yapılan korelasyon analizlerinde anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Bu sonuç aralarında doğrusal bir ilişki olmadığını göstermektedir.

SONUÇ

Araştırma bulgular' sonunda kadınlar, menopoz konusundaki tutumla ilgili olarak % 78 oranında bilgi açıklarının olduğunu bildirmişlerdir.

Deneklerin, bilgi sorularına % 45.3 oranıyla doğru, % 54.67 oranıyla yanlış yanıt verdikleri saptanmıştır.

Bilgi sorularından "Menopoz süresince kadınların çoğu doktora gider" sorusuna ise % 91 oranıyla en fazla hayır yanıtı alınmıştır. Deneklerin aldıkları' toplam bilgi puanları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Görüldüğü gibi eğitilen kadın kişisel sağlığına ilişkin batıl inançları ve kötü alışkanlıkları yenecek, kaderciler herşeyi olduğu gibi kabul eden kişilikten kurtulmaktadır. Bu açıdan ülkemizde kadın sağlığının korunması için, sağlık eğitim programları düzenlenmeli, İditle eğitim araçları ile toplum, kadın sağlığını ilgilendi-

ren konularda aydınlatılmalıdır.

Sağlık hizmetlerini halkın ayağına götüren koruyucu sağlık örgütlerinde çalışan ebe ve hemşirelerin iyi birer sağlık eğitimcisi olabilmeleri: bilgi ve becerilerine bağlı olduğu kadar hizmet götürdükleri toplumun kültürel yapısını, geleneksel örf ve adetlerini, hangi konuda ne kadar gereksinimleri olduğunu bilmelerini de gerektirmektedir.

S U M M A R Y

Investigation of Women's Knowledge about Menopause

This research has been planned to determine women's knowledge concerning the menopause and to investigate the relationship between a woman's level of knowledge and her background characteristics.

The findings showed a significant relationship between women's total knowledge score and their level of education.

KAYNAKÇA

1. Abadan, U. ve diğ. : Türk Toplumunda Kaifin, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Ankara, 1979.
2. Arısan, K. : Kadın Hastalıkları. Çeltik Matb.Koll.Şti., İstanbul, 1983, ss.109-110.
3. Benson, R.C. : Kadın Hastalıkları ve Doğum El Kitabı. Çev.:Demirali, Onat; Sinan, Alpay. Güven Kitabevi, Ankara, 1974, ss.731-739.
4. Benson, C.R. : Current Obstetric Gynecologic Diagnosis Treatment. 4 th., ed.Lange Libralrie Du LTban, 1983, ss.547-548.
5. Bethesda, M. : Osteoporoz. Consensus Development Panel National Institutes of Health. JAMA, 252:6, 10 Ekim 1984, ss.799-802, Literatür Sayı:5, Ekim 1984, ss.270-274.
6. Caldwell, R.L. : Questions and Answers About The Menopause. AmJNurs., 82:7, 1982, ss.1100.
7. Juneau, S.P.: Essentials of Maternity Nursing. F.A.Davis Comp., Philadelphia, 1985, ss.32.
8. Larocco, S.A.; Polt, F.D. : Women's Knowledge About The Menopause. Nursing Research. 29:1, 1980, ss.10-13.
9. (Anda, J. : Community Health Nursing. Davis Comp., Philadelphia, 1981, ss.306.
10. Mathew, M.G.; Govan, A.D.T.; Hodge, C.H.; Callender, R. Resimli Jinekoloji. Çev.:Kazancıgil, A., Güven Kitabevi, Ankara, 1980.
11. O'Hara, D.; Andrus, S. : Eldercare A Guide To Clinical Geriatrics. Grune and Stratton, Inc., New York, 1981, ss.38-39.

12. Önder, I. : Kadın Hastalıkları. Can Kitavlık, İstanbul, 1986, ss.29-30.
13. Reeder, S.; Mastrolanni, L.; Martin, L.; Fitzpatrick, E. : Maternity Nursing. 14 th. ed. J.B.Lippincott Comp., Philadelphia, 1980, ss. 96-99.
14. W.H.O. : Research on the Menopause. Tech.Rep.Ser., Genova, 1981, ss.23.
15. Yılmaz, D. : Gebelerde Planlı Eğitim ve iziemenen Preeklampsi ve Eklampsi G5rülme Sıklığına Etkisinin Araştırılması, (Doktora Tezi, Ege Unlversltesi, 1984).
16. Yurick, R.; Spier, E. : The Aged Person and The Nursing Process. Appleton-Century-Crofts, New York, 1980, ss.207-208.